

De Westerborkstudie van Eva Moraal

zorgvuldig verzwegen

Bijlage bij de [De zaak Ad van Liempt](#)

© samenstelling Bart FM Droog, 7 augustus 2019

[Droog Magazine](#), 2019

inhoudsopgave

(tekst in blauw is aanklikbaar)

[Inleiding](#)

[Ad van Liempt en het proefschrift van Eva Moraal](#)

[Bibliografische details](#)

Inleiding

Dr. Eva Moraal (1982) studeerde geschiedenis aan de Erasmus Universiteit te Rotterdam. Van 2006 tot 2013 was zij als promovenda verbonden aan het NIOD en de UvA. Ze promoveerde in 2013 op haar getuigenissen over Kamp Westerbork.

Ze is naast historica ook jeugdboekenschrijver.¹

“Al in het doorgangskamp, in brieven, dagboeken en verslagen, en nog meer na hun verblijf in het kamp, in verslagen en memoires, beschreven (voormalig) geïnterneerden hoe zij hun tijd in Westerbork ervoeren. Centraal in dit boek staat de vraag naar de persoonlijke beleving van en herinnering aan doorgangs- en interneringskamp Westerbork, 1942-1945: van de beleving in de oorlog, zoals die is neergeslagen in brieven en dagboeken, via de nog verse herinneringen van vlak erna, in net naoorlogse verslagen, tot aan de herinneringen van (meer dan) vijftig jaar nadien, in memoires.” – Eva Moraal²

Naar [inhoudsopgave](#).

1 Biografische informatie Eva Moraal. De Bezige Bij, Amsterdam. [Gezien 27-07-2019].

<https://www.debezigebij.nl/auteurs/eva-moraal/>

2 Fragment uit de samenvatting van haar proefschrift Als ik morgen niet op transport ga, ga ik 's avonds naar de revue': kamp Westerbork in brieven, dagboeken en memoires (1942-2010). Universiteit van Amsterdam, 2013

https://pure.uva.nl/ws/files/2235086/126866_17.pdf

Ad van Liempt en het proefschrift van Eva Moraal

NIOD: “Eva Moraal onderzocht voor haar promotieonderzoek de beleving en herinnering van ingezetenen van doorgangskamp Westerbork. Moraal vergeleek vijftig briefcollecties, acht dagboeken en elf verslagen die tijdens het verblijf in Kamp Westerbork werden geschreven met 122 memoires die na de oorlog verschenen. Het is voor het eerst dat voor een overkoepelende studie op deze grote schaal zowel brieven als dagboeken en memoires van kampingezetenen van doorgangskamp Westerbork zijn geanalyseerd. Met haar proefschrift wil ze een verscheidenheid aan ervaringen, beleving en herinneringen laten zien die ons dwingen het versmalde beeld van Westerbork dat na de oorlog in de collectieve herinnering is ontstaan te herzien.”³

Het siert Ad van Liempt dat hij voor zijn Gemmeker-biografie gebruik heeft gemaakt van Eva Moraals onderzoek. Het verbaast alleen een beetje dat hij in de eigenlijk boektekst haar naam en/of studie niet eenmaal noemt. Hij heeft haar onderzoek weggemoffeld in het overzicht van 'Geraadpleegde literatuur'. In het notenapparaat komt haar studie tweemaal voor:

Hoofdstuk 5, noot 27 – Verslag in Archief Westerbork, HCKW Do 47, inv. nr. 3347-17, geciteerd in Eva Moraal, *Als ik morgen niet op transport ga. Westerbork in beleving en herinnering*, Amsterdam, 2014, p. 184.

Hoofdstuk 5, noot 46 – Eva Moraal, *Als ik morgen niet...'*, p.187.

Wat opvallend weinig is, gezien de vloed aan niet eerder gepresenteerd bronnenmateriaal in haar studie. Of heeft Van Liempt veel uitgebreider uit haar werk geciteerd, maar zijn per ongeluk *bij de zetter* de noten weggevallen?

Hoe het ook zij, beide noten zijn vreemd *an sich*. De tekst die bij hoofdstuk 5, noot 27 hoort is een citaat van Holocaustoverlevende Jozef Weisz. Eva Moraal heeft natuurlijk niet alles wat Weisz heeft opgeschreven overgenomen. Je zou dus verwachten dat Van Liempt zelf wel de moeite zou nemen om in het Archief Westerbork de originele stukken te raadplegen, om wellicht iets echt nieuws te ontdekken. Maar dat is nu eenmaal niet de methode Van Liempt.

De tekst in hoofdstuk 5 bij noot 46 is zo mogelijk nóg vreemder. Van Liempt: “Zijn [=Gemmeker] precieze beweegredenen waren lastig te achterhalen, hij is wel een sfinx genoemd. Uit dagboeken en egodocumenten van kampbewoners komt

3 NN. Promotieonderzoek Eva Moraal: 'Herinnering aan Westerbork was vaak anders dan beleving in oorlog'. NIOD, Amsterdam, 17-09-2019.

<https://www.niod.nl/nl/nieuws/promotieonderzoek-eva-moraal-herinnering-aan-westerbork-was-vaak-anders-dan-beleving-oorlog%E2%80%99>

hij naar voren als een heerser over zijn onderdanen, die hen correct behandelde, maar tegelijkertijd onvoorspelbaar, kil en koudbloedig kon zijn. En daarmee was hij ook vreemd en bedrieglijk als het kamp zelf, 'de vervolmaking van het Westerborkse systeem van misleiding'.[46]”

De noot is misleidend – omdat hij in deze passage met een citaat eindigt, lijkt hij te verwijzen naar de persoon die de laatste acht woorden gezegd of geschreven heeft. Terwijl deze passage in feite een samenvatting is van zes jaar onderzoek door Eva Moraal. Juist daarom zou je een volwassen eerbetoon aan haar bij deze passage verwacht hebben. Maar Van Liempt doet het voorkomen alsof hij dit alles zelf geconcludeerd. Auteursrechtelijk is dit toegestaan, maar het overschrijdt alle academische *mores*.

Overigens – een Eva Moraals promotores was prof. dr. Johannes Houwink ten Cate. Deze zetelde in 2018/2019 ook in de promotiebegeleidingscommissie van Ad van Liempt. Het is vrij wonderlijk dat hij bij deze rooibouw op Eva Moraals studie niet heeft ingegrepen.

Naar [inhoudsopgave](#).

Bibliografische details

E.M. Moraal. *'Als ik morgen niet op transport ga, ga ik s avonds naar de revue'. Kamp Westerbork in brieven, dagboeken en memoires (1942-2010)*. Proefschrift Universiteit van Amsterdam, 2013

<https://hdl.handle.net/11245/1.397912>

Eva Moraal. *Als ik morgen niet op transport ga... Kamp Westerbork in beleving en herinnering*. de Bezige Bij, Amsterdam, 2014. 464p., [16] p. pl.

Naar [inhoudsopgave](#).